

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 181/2021-42

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Mariánom Ďurinom, Sibírska 4, Bratislava, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9 Sžsk 101/2019 z 30. júna 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. augusta 2020 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 19, čl. 20 ods. 1, čl. 36, čl. 38 ods. 1 a 2, čl. 39 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj ustanovení čl. 12 ods. 1 a čl. 18 ods. 2 písm. b) ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 9 Sžsk 101/2019 z 30. júna 2020 (ďalej len „napadnutý rozsudok“). Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd zrušil napadnutý rozsudok a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Sťažovateľ si zároveň uplatňuje náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva nasledujúci stav veci:

Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 28Sa/8/2017-152 z 25. apríla 2019 zamietol žalobu, ktorou sa sťažovateľ domáhal preskúmania rozhodnutia Ministerstva obrany Slovenskej republiky č. SEEUZ-24-22-2/2017-OdSP zo 14. júna 2017, ktorým zamietol odvolanie sťažovateľa a potvrdil rozhodnutie Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia č. VUSZ-65210023567609/2017 zo 17. februára 2017, ktorým prvostupňový správny orgán zastavil konanie o priznanie výsluhového príspevku sťažovateľa od 1. mája 1995, prezentujúc okrem iného aj záver, že štúdiom na vojenských gymnáziách nie je možné považovať za výkon služby v ozbrojených silách. Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia podrobne popísal priebeh

správneho konania, obsah rozhodnutí vydaných v správnom konaní, vyjadrenia účastníkov konania a uviedol, že po preskúmaní veci sa stotožnil s právnym názorom správnych orgánov prezentovaným v napadnutých rozhodnutiach. Poukázal na skutočnosť, že právna regulácia sociálneho zabezpečenia bývalých vojakov prešla za ostatné desaťročia vývojom. Výsluhový príspevok bol pôvodne upravený zákonom č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov v znení neskorších predpisov, neskôr zákonom č. 114/1998 Z. z. o sociálnom zabezpečení vojakov v znení neskorších predpisov, v súčasnosti zákonom č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Žiadny z uvedených predpisov nepovažuje štúdium na vojenskom gymnáziu za výkon vojenskej služby, resp. služobný pomer. Krajský súd súhlasil s právnym názorom správnych orgánov, že na to, aby mohlo byť stredoškolské štúdium považované za služobný pomer (vojenskú službu), muselo by to byť výslovne upravené v príslušnom právnom predpise.

3. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ v zákonom určenej lehote kasačnú sťažnosť, ktorú ale najvyšší súd nepovažoval za dôvodnú, a preto ju napadnutým rozsudkom zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ sa vo veľkej časti svojej rozsiahlej ústavnej sťažnosti (48 strán) venuje opisu štúdia žiakov vojenských gymnázií. Opisuje viaceré aspekty študentského života, hlavne cez svoje spomienky spred 46 rokov. Študentov vojenských gymnázií považuje za detských vojakov, ktorí boli nútení vykonávať nútené práce, čo podľa sťažovateľa dlhodobo porušovalo ich ľudskú dôstojnosť (ako aj viaceré ustanovenia ústavy). Popritom sa zamýšľala nad nespravodlivosťou, že neľudský režim jeho štúdia nebol zohľadnený vo výške jeho dôchodku. Kritizuje, že najvyšší súd a ani krajský súd sa nezaoberali jeho zamysleniami o nútenej práci a detských vojakoch, ale iba formálne posudzovali právne predpisy. Toto považuje za nedostatočné a nesprávne, pretože súdy nevykonávali zisťovanie podľa neho relevantného skutkového stavu. Ďalej obsiahlym spôsobom polemizuje na tému, „*kto je skutočne vojakom*“, pričom zastáva názor, že rozhodujúcim faktorom má byť obsah a rozsah činností konkrétnej osoby v službe, a nie iba zákonná definícia. Poukazuje aj na služobné a deputárne benefity žiakov vojenských gymnázií (finančný príjem, uniforma, ubytovanie, strava...), ako aj záväzok po skončení štúdia vykonať 10 rokov vojenskej služby, inak by podľa sťažovateľa takíto žiaci neboli pripustení k maturitným skúškam.

5. Sťažovateľ zároveň poukazuje na viaceré rozsudky českých súdov, ktoré podľa jeho názoru spravodlivejšie posudzujú postavenie bývalých žiakov vojenských stredných škôl. Zároveň sa domnieva, že rozsudky slovenských súdov by mali byť v súlade s týmito českými rozsudkami.

6. Sťažovateľ sa domnieva, že pokiaľ by štúdium na vojenskej strednej škole nebolo zohľadnené v dôchodkovom zabezpečení týchto študentov, musí sa potom takéto štúdium posudzovať za nútené práce, porušovanie ľudských práv, zneužívanie mladistvých a za prípravu detských vojakov.

7. Napadnutému rozsudku najvyššieho súdu sťažovateľ vytýka, že mu nesprávnym procesným postupom znemožnil uplatnenie jeho procesných práv, na základe nesprávneho právneho posúdenia dospel k nesprávnym záverom, pretože nevykonával dokazovanie a vychádzal iba zo skutkového stavu zisteného v správnom konaní. Najvyšší súd sa podľa sťažovateľa odklonil od bližšie nešpecifikovanej praxe odvolacieho súdu a priklonil sa k realizácii výkonu práva silnejšieho.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie širokej škály ústavných článkov [čl. 12 ods. 1, čl. 18 ods. 2 písm. b), čl. 19, čl. 20 ods. 1, čl. 36, čl. 38 ods. 1 a 2, čl. 39 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru] napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu.

III.1. K namietanému porušeniu čl. 12 ods. 1, čl. 18 ods. 2 písm. b), čl. 19, čl. 36, čl. 38 ods. 1 a 2 ústavy:

9. Sťažovateľ tvrdí, že ak nebude jeho štúdium na vojenskej strednej škole zohľadnené v jeho dôchodkovom zabezpečení, musí sa potom takéto štúdium posudzovať ako nútené práce, porušovanie ľudských práv, zneužívanie mladistvých a ako príprava detských vojakov. Zrejme v uvedenom preto videl porušenie článkov ústavy, ktoré upravujú rovnosť, neodňateľnosť, nescudziteľnosť, nepremlčateľnosť a nezrušiteľnosť základných práv (čl. 12), zákaz nútenej práce (čl. 18), právo na ľudskú dôstojnosť (čl. 19), pracovné podmienky zamestnancov (čl. 36) a zvýšenú ochranu mladistvých (čl. 38).

10. Takýto predpoklad sťažovateľa je nielenže nesprávny, ale aj nelogický a očividne účelový. Sťažovateľ expresívne vykresľuje svoje stredoškolské štúdium ako mučenie, ale paradoxne tvrdí, že ak by mu toto „mučenie“ započítali do výpočtu dôchodku podľa jeho predstáv, bolo by to „mučenie“ akceptovateľné. Ústavný súd konštatuje, že v tomto konkrétnom konaní o sťažovateľovej ústavnej sťažnosti môže posúdiť iba okolnosti týkajúce sa napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, nie však okolnosti štúdia sťažovateľa na vojenskom gymnáziu pred 46 rokmi. Tieto okolnosti ako také (a teda aj príslušné sťažovateľom označené články ústavy) nemajú žiadnu súvislosť s napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu.

11. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07), prípadne z iných dôvodov.

12. Pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a obsahom označených článkov ústavy, ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu čl. 20 ods. 1, čl. 39 ods. 1 a čl. 46 ods. 2 ústavy:

13. Sťažovateľ napriek kvantitatívne rozsiahlej ústavnej sťažnosti nepredložil žiadnu argumentáciu k vysvetleniu, ako mal napadnutý rozsudok najvyššieho súdu porušiť jeho právo vlastníť majetok, jeho právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a jeho právo na súdny prieskum rozhodnutí orgánov verejnej správy. Navyše zo skutkových okolností prípadu je zrejmé, že právo sťažovateľa na súdny prieskum rozhodnutí orgánov verejnej správy v tomto prípade ani nemohlo byť porušené.

Obsahom čl. 46 ods. 2 ústavy je totiž iba samotná možnosť obrátiť sa na súd, čo sťažovateľ preukázateľne využil, či už podaním správnej žaloby krajskému súdu, alebo kasačnej sťažnosti najvyššiemu súdu. To, že v konečnom dôsledku nebol spokojný so samotnými rozhodnutiami, nemení nič na nespochybniteľnej skutočnosti, že využil možnosť obrátiť sa na súd, ako to garantuje čl. 46 ods. 2 ústavy.

14. Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre už formuloval právny názor (pozri napr. IV. ÚS 359/08, IV. ÚS 153/2021), podľa ktorého má nedostatok odôvodnenia ústavnej sťažnosti (alebo jej časti) významné procesné dôsledky. Je základnou povinnosťou sťažovateľa v danom prípade navyše zastúpeného kvalifikovaným právnym zástupcom, aby čo najpresnejšie opísal skutkový stav, z ktorého vyvodzuje svoj procesný nárok na ochranu konkrétnych práv poskytovaných ústavným súdom. Okrem opísania skutkových okolností musí odôvodnenie sťažnosti obsahovať najmä právne argumenty a právne posúdenie predloženého sporu. Iba uvedenie článkov ústavy v petite ústavnej sťažnosti nie je dostatočným dôvodom na záver, že mohlo dôjsť k ich porušeniu, ak chýbajú objektívne okolnosti, ktoré by dovolili takýto záver formulovať aspoň na účely prijatia sťažnosti na ďalšie konanie.

15. Odôvodnenie návrhu je pritom podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde zákonom danou podmienkou konania pred ústavným súdom. V tejto súvislosti ústavný súd už opakovane konštatoval, že zo vzájomnej väzby medzi relevantnými ustanoveniami zákona o ústavnom súde (§ 43 ods. 1 a § 123 ods. 1) vyplýva, že sťažovateľ musí označiť základné práva a slobody, vyslovenia porušenia ktorých sa domáha, nielen označením príslušných článkov ústavy, ale musí ich konkretizovať aj skutkovo (m. m. IV. ÚS 124/08, IV. ÚS 146/08), t. j. uviesť, z akých dôvodov malo dôjsť k ich porušeniu a navrhnúť v tejto súvislosti dôkazy.

16. Vzhľadom na to, že nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí sa netýkalo formálnych náležitostí ústavnej sťažnosti, ale najmä esenciálnych obsahových náležitostí ústavnej sťažnosti (absencia akejkoľvek argumentácie sťažovateľa vo vzťahu ku konkrétnym základným právam, ktorých porušenie namietal), ústavný súd sťažovateľa nevyzýval na odstránenie nedostatkov ústavnej sťažnosti (m. m. II. ÚS 58/2019, I. ÚS 351/2019).

17. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v tejto časti v súlade s § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde odmietol pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

III.3. K namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru:

18. V tejto časti sťažovateľ prakticky vytýka najvyššiemu súdu, že nevykonával dokazovanie, ale opieral sa iba o skutkový stav ustálený správnym orgánom.

19. Najvyšší súd k tomu uviedol, že predmetom súdneho prieskumu bolo rozhodnutie o zastavení konania vo veci výsluhového príspevku sťažovateľa – teda účelom konania bolo posúdenie, či napadnuté rozhodnutia správnych orgánov boli vydané v súlade so zákonom a či obsahovali všetky zákonné náležitosti – a nie určenie, či doba štúdia sťažovateľa na vojenskom gymnáziu mala byť na účely jeho dôchodkového zabezpečenia započítaná ako I. alebo II. kategória funkcií. Najvyšší súd v napadnutom rozsudku ďalej uviedol: „*V konaní bolo preukázané, že sťažovateľ bol od 01.09.1974 do 29.08.1978 študentom vojenského gymnázia SNP v Banskej Bystrici, od 30.08.1978 do 10.07.1982 bol študentom Vysokej vojenskej školy pozemného vojska vo Výškove, pričom v tomto*

období vykonával základní vojenskú službu a od 11.07.1982 do 30.04.1995 bol v služobnom pomere vojaka z povolania. Služobný pomer sťažovateľa trval od 30.08.1978. t. j. od začatia štúdia na Vysokéj vojenskej škole, do 30.04.1995. teda 16 rokov, 8 mesiacov a 8 dní. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia právoplatným rozhodnutím zo dňa 17.05.1995 priznal sťažovateľovi, podľa § 33 ods. 1 písm. b/ zákona č. 76/1959 Sb. výsluhový príspevok po dobu dvoch rokov od prepustenia zo služobného pomeru, t. j. do 30.04.1997. Pre nárok na výsluhový príspevok bola sťažovateľovi započítaná celá doba služby v ozbrojených silách. Orgány verejnej správy nemohli vyhovieť žiadosti sťažovateľa zo dňa 18.07.2016 a vydať nové rozhodnutie o výsluhovom príspevku z dôvodu, že pre účely jeho priznania nemohla byť započítaná doba štúdia na vojenskom gymnáziu od 01.09.1974 do 29.08.1978 tak ako to žiadal sťažovateľ z dôvodu, že toto obdobie nebolo možné posudzovať ako obdobie služobného pomeru vojaka. Konanie o predmetnej žiadosti preto bolo podľa § 30 ods. 1 písm. i/ zákona č. 71/1976 Zb. správneho poriadku, zastavené... Keďže správny orgán - Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia rozhodol vo veci nároku na výsluhový príspevok sťažovateľa rozhodnutím zo dňa 17.05.1995 a skutkový stav sa podstatne nezmenil, pretože obdobie štúdia na vojenskom gymnáziu nebolo možné zaradiť do doby služobného pomeru vojaka z povolania, tak ako to požadoval sťažovateľ, správny orgán rozhodol v súlade so zákonom, keď konanie zastavil.“

20. Pri posúdení, že obdobie štúdia na vojenskom gymnáziu nebolo možné zaradiť do doby služobného pomeru vojaka z povolania, najvyšší súd vychádzal zo skutočnosti, že žiadny právny predpis upravujúci sociálne zabezpečenie bývalých vojakov (zákony č. 76/1959 Zb., č. 114/1998 Zb., č. 328/2002 Z. z. uvedené v bode 2 tohto odôvodnenia) neurčuje štúdium na vojenskom gymnáziu za výkon vojenskej služby, prípadne služobný pomer. Poukázal aj na definíciu vojaka podľa zákona č. 92/1949 Sb. Branný zákon v znení účinnom do 31. decembra 1978, interného predpisu Ministerstva národnej obrany z roku 1970 a prílohy č. 3 ods. 1 nariadenia náčelníka generálneho štábu Československej ľudovej armády č. 11 z 2. augusta 1985.

21. Ústavný súd v tomto kontexte poukazuje na povahu a špecifiká správneho súdnictva, ktorého úlohou nie je nahradzovať činnosť orgánov verejnej správy, ale len preskúmať zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy, teda preskúmať to, či kompetentné orgány pri riešení konkrétnych otázok vymedzených v návrhu rešpektovali príslušné hmotnoprávne a procesnoprávne predpisy. Treba preto vziať do úvahy, že správny súd nie je súdom skutkovým, ale je súdom, ktorý posudzuje iba právne otázky napadnutých rozhodnutí a postupu orgánov verejnej správy, teda orgánov inej ako súdnej sústavy (porov. IV. ÚS 127/2012). Sťažovateľova námietka týkajúca sa nedostatočného zisťovania skutkového stavu týkajúceho sa jeho štúdia na strednej škole zo strany správnych súdov preto nemá žiadnu relevanciu vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivý proces. Navyše predmetom posudzovania správnych súdov v tomto prípade bolo rozhodnutie o výsluhovom príspevku sťažovateľa po dobu dvoch rokov od jeho prepustenia zo služobného pomeru, t. j. do 30. apríla 1997 (o ktorom príslušný správny orgán rozhodol ešte 17. mája 1995 a sťažovateľ ho žiadosťou z 18. júla 2016 navrhoval zmeniť), a nie rozhodnutie o jeho starobnom dôchodku (toto je predmetom inej ústavnej sťažnosti sťažovateľa evidovanej pod sp. zn. Rvp 247/2021, pozn.).

22. Ústavný súd iba dopĺňa, že sťažovateľ neuviedol, od akého „rozsudku odvolacieho súdu“ sa mal najvyšší súd odkloniť. Čo sa týka sťažovateľom predložených rozhodnutí českých súdov, tieto nemajú žiadnu precedenčnú záväznosť pre najvyšší súd a zo sťažovateľom predložených príloh ani nemožno vyvodit', či sa týkali posudzovania žiadosti o zmenu rozhodnutia o výsluhovom príspevku ako v sťažovateľom prípade. Napokon sťažovateľova námietka, že najvyšší súd sa priklonil k realizácii výkonu práva silnejšieho, nemá žiadny presah vo vzťahu k základnému právu na súdnu ochranu (resp. právu na spravodlivý proces). Obsahom tohto práva totiž nie je povinnosť správnych súdov rozhodovať iba v neprospech rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy. Ak v postupe, resp. rozhodnutí orgánu verejnej správy správne súdu neidentifikujú žiadnu nezákonnosť, nemajú priestor na to, aby vyhovelí správnej žalobe, resp. kasačnej sťažnosti.

23. Ústavný súd pri preskúmaní napadnutého rozsudku najvyššieho súdu nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu (v medziach posudzovaného prieskumu v rámci správneho súdnictva), t. j. taký jeho postup, ktorý by nemal oporu v zákone. Odôvodnenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu je podľa názoru ústavného súdu presvedčivé, zrozumiteľné a ústavne konformné.

24. Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých vyslovenia porušenia sa sťažovateľ domáha, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

25. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa, ako ich špecifikoval v petite svojej ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. marca 2021

Libor Duľa
predseda senátu